

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ
ЧОРНОБИЛЯ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ НАУК

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ»

циклу професійної обов'язкової підготовки

за освітньо-професійною програмою «Цивільний захист»
підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

мова навчання українська

Рекомендовано кафедрою
суспільних наук на: 2022-
2023 навчальний рік
Протокол від «26» серпня
2022 року №2

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Філософія і методологія науки»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

У сучасній соціокультурній ситуації роль і значення філософсько-методологічної підготовки здобувачів як молодих учених значно зростають. Це визначається комплексом об'єктивних процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві, які й формують проблемне поле соціодинаміки на даному етапі його розвитку. Фронтальне впровадження науки та сучасних інформаційних технологій у найважливіші сфери життєдіяльності суспільства, глобалізація соціально-економічного розвитку сучасного соціуму, перманентне загострення екологічних проблем – ці та багато інших явищ актуалізують проблеми філософсько-світоглядного й логіко-методологічного рівня.

Навчальна дисципліна «Філософія і методологія науки» розрахована на здобувачів вищої освіти, які навчаються за програмою підготовки магістра. Вона спрямована на створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів та є принципово значущою для інтелектуального та естетичного розвитку молоді.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Усов Дмитро Володимирович, професор кафедри суспільних наук, д.філос.н., проф.
Контактна інформація	18000 м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет №1.
E-mail	Usov_dmytro@chipb.org.in
Наукові інтереси	Історія філософії, соціальна філософія
Професійні здібності	- професійні знання і досвід теоретичної діяльності у сфері гуманітарних наук; - значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Доктор філософських наук. Спеціальність 09.00.05 – історія філософії. Автор понад 150 наукових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях Профіль ORCID 0000-0002-8898-9743 Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=en&user=hN2gO8wAAAAJ&view_op=list_works&authuser=1

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті інституту (<https://chipb.dsns.gov.ua/ua/Osvitnya-diyalnist.html>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться впродовж семестру у першій та третій понеділок кожного місяця з 15.00 до 16.30 в кабінеті № 3. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: сформувати у здобувачів стійкі навички рефлексивної культури мислення й уявлення про можливості сучасної методологічної свідомості, філософсько-методологічне забезпечення професійної наукової діяльності магістрантів і творче осмислення ними відповідної філософської проблематики, що має безпосереднє відношення до питань логіки, методології, соціології науки, розвиток професійної культури.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	загальна обов'язкова	загальна обов'язкова
Рік підготовки	1-й	
Семестр	1-й,	
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	4	
кількість модулів	2	
загальна кількість годин	90 год.	
Розподіл часу за навчальним планом		
лекції	20 год.	
практичні заняття		
семінарські заняття	24 год.	
лабораторні заняття		
курсний проект (робота)		
інші види занять		
самостійна робота	44 год.	
індивідуальні завдання (науково-дослідне)		
підсумковий контроль (екзамен)	2 год.	

Передумови вивчення дисципліни

Історія української державності, Організація досліджень у сфері професійної діяльності

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Цивільний захист» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки для розв'язання наукових і прикладних задач у сфері цивільної безпеки	ПРН01
Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення під час розв'язання практичних та/або наукових задач	ПРН07
Спілкуватися іноземною мовою усно і письмово в науковій, виробничій та соціально-суспільній сферах діяльності	ПРН09
Розв'язувати проблеми у нових або незнайомих ситуаціях за наявності неповної або обмеженої інформації, оцінювати ризики, здійснювати відповідні дослідження	ПРН11
Відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію	ПРН17
Визначати закономірності і аналізувати суспільні процеси, що відбувалися у минулому та відбуваються нині, розуміти їх зв'язки та проводити історичні паралелі	ПРН19

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
---	--------

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ЗК01
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ЗК06

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Філософія науки

РОЗДІЛ 2. Методологія науки.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
лекції		семінари	СР	іспит	
РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ					
Змістовний модуль 1. Філософія науки					
Тема 1. Місце філософії в розвитку суспільства	8	2	2	4	-
Тема 2. Пізнання як предмет філософського аналізу	8	2	2	4	-
Тема 3. Предмет і головні концепції філософії і методології науки.	8	2	2	4	-
Тема 4. Наука в історичному розвитку	8	2	2	4	-
Тема 5. Етапи становлення сучасної науки.	10	2	4	6	-
РОЗДІЛ 2. Методологія науки					
Тема 6. Структура наукового пізнання.	8	2	2	4	-
Тема 7. Методологічний інструментарій сучасної науки.	8	2	2	4	-
Тема 8. Наука як соціальний інститут.	8	2	2	4	-
Тема 9. Наукові традиції і наукові революції. Типи наукової раціональності.	8	2	2	4	-
Тема 10. Філософія техніки.	12	2	4	6	-
Контрольна робота за модулем	2	-	2	-	-
Іспит	2	-	2	-	2
Усього годин	90	20	24	44	2

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Роль і місце філософських знань у розвитку світової науки та культури.	2
2.	Філософський зміст пізнавальної діяльності.	2
3.	Предмет і головні концепції філософії і методології науки.	2
4.	Історична генеза стародавньої науки.	2
5.	Сучасна наука: етапи формування та становлення.	4
6.	Структура наукового знання. Класифікація наук.	2
7.	Головні рівні і методи наукового дослідження.	2
8.	Наукові традиції і наукові революції. Типи наукової раціональності.	2
9.	Наука у сучасному світі: стан і перспективи розвитку.	2
10.	Проблема впливу техніки на розвиток суспільства.	4
	Разом	24

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Основні параметри предметного поля сучасної постнекласичної науки?
2. Стратегічні пріоритети розвитку постнекласичної науки.
3. Наука як системна цілісність, її структурні компоненти.
4. Функції науки в культурі й суспільстві.
5. Поняття науки, її основні особливості.
6. Особливості емпіричного й теоретичного рівнів наукового пізнання.
7. Відмінності емпіричного й теоретичного рівнів наукового дослідження.
8. Структурна організація рівнів наукового пізнання, його основні форми.
9. Створення спеціальних мовних засобів науки.
10. Теорія як вища форма організації наукового пізнання.
11. Функції й основні компоненти наукової теорії.
12. Метатеоретичні основи науки і їхня роль у структурі наукових досліджень.
13. Проблема наукового прогресу.
14. Типологія наукових революцій у сучасній філософії науки.
15. Поняття наукового методу. Методологія науки, її предмет і структура.
16. Логічні методи пізнання. Особливості методів емпіричного дослідження.

17. Методи теоретичного дослідження.
18. Філософські основи науки.
19. Проблема раціональної реконструкції динаміки наукового знання.
20. Когнітивні й пізнавальні передумови наукової революції.
21. Інституалізація науки в історії європейської культури.
22. Наука як соціальний інститут.
23. Форми організації наукових досліджень.
24. Різновиди наукових експериментів.
25. Етапи побудови теоретичного наукового знання.
26. Інформаційні технології в сучасному науковому пізнанні.
27. Основні етапи процесу становлення організаційних форм наукової діяльності.
28. Наука як соціокультурний феномен.
29. Класифікація форм організації й проведення наукових досліджень.
30. Поняття техніки. Основні напрямки розвитку філософії техніки.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: повсякденне спостереження за навчальною роботою здобувача вищої освіти, опитування та виставлення балів кожного практичного заняття, виконання та захист контрольної роботи, екзамен.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі індивідуального опитування, проведення термінологічних диктантів, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, розв'язування тестових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційного заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
<i>I. Поточний контроль</i>				
Модуль	лекції	5		
	практичні заняття	10	5	50
	за результатами виконання модульних робіт (модульний контроль)*	1	30	30
Разом за модуль				80
<i>II. Індивідуальні завдання (додатково)</i>				
Участь у конференції				5
Підготовка наукової публікації				10
Розкриття індивідуальної теми				5
<i>III. Підсумковий контроль екзамен, диференційний залік</i>				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

5-4 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

3-2 балів – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

1 бал - здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки;

0 балів – здобувач не намагається знайти відповіді на питання.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів):

30 балів – вірно розв'язані всі три завдання з дотриманням всіх вимог до виконання;

20-29 балів – вірно розв'язані всі три завдання, але недостатнє обґрунтування відповіді;

10-19 балів – розв'язані два завдання;

1-9 бали – розв'язано одне завдання;

0 балів – відповідь відсутня.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні індивідуальних завдань (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів)

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньодисциплінарні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі реферату, презентації або тези доповіді на конференцію.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на заліку (оцінюється від 0 до 20 балів):

15-20 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних питань, правильно розв'язав задачу з повним дотриманням вимог до виконання;

10-14 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичних питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішена задача;

7-9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішені два завдання;

4-6 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішене одне завдання, інші – частково;

1-3 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішення завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі заліку.

Поточний контроль (заочна форма навчання).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

10 балів – практична робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки; 8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

6 балів – здобувач виконав роботу лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаного завдання складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаного завдання складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – практичне завдання здобувачем не виконане.

Контрольна робота (заочна форма навчання)

Критерії оцінювання контрольна робота за підсумком її захисту (співбесіди):

50 балів – контрольна робота виконана в повному обсязі, здобувач повністю володіє навчальним матеріалом за темою завдання; 30 балів – робота виконана в обсязі до 90%, але допущені незначні помилки, здобувач володіє навчальним матеріалом;

30 балів – робота виконана в обсязі до 70% від загального обсягу, здобувач на достатнім рівні розуміє зміст навчального матеріалу але має деякі труднощі в поясненні окремих частин роботи;

20 балів – обсяг виконаних завдань по роботі становить 50% від загального обсягу, здобувач припускає помилки у відповіді на питання за темою роботи;

0 балів – здобувач виконав роботу менше ніж на 50% від загального обсягу.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Індивідуальні завдання (науково-дослідне) (заочна форма навчання)

Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

Індивідуальне завдання є частиною підготовки здобувача до заняття. Проводиться у формі письмової або усної (презентації) відповіді на теоретичні питання, але впливає на формування фахових компетентностей здобувача. У складі письмової роботи міститься одне завдання.

«10» балів – повна, розгорнута відповідь на питання дослідного та творчого характеру, обґрунтована власна точка зору (алгоритм вирішення проблемних ситуацій, розробка плану дій, пакету заходів, моделювання тощо).

«4-5» бали – недосить повна відповідь, недостатня аргументованість на питання дослідного та творчого характеру.

«3» бали – неповні відповіді на запитання, грубі помилки при висвітленні теоретичного матеріалу; недостатньо змістовного матеріалу.

«2-1» бали – часткове виконання завдання, відсутність власного бачення вирішення завдань.

Підсумковий контроль (заочна форма навчання)

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі екзамену.

Кожен екзаменаційний білет складається з двох завдань (питань). Відповіді повинні обґрунтовуватись з посиланням на існуючу нормативно –

правову базу, практику діяльності суб'єктів забезпечення цивільного захисту та максимально повно розкривати зміст питань.

Знання оцінюються в діапазоні від 0 до 50 балів. Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом за питаннями білету, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного та практичного питання, правильно розв'язав усі задачі з повним дотриманням вимог до виконання;

35 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного та практичного питання. При наданні відповіді на питання білету не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

30 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки при виконанні теоретичного і практичного завдання, надає відповіді на додаткові питання;

20 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичних питань та практичного завдання білету, допускаючи при цьому суттєві неточності, надає позитивні відповіді на додаткові питання;

10 балів – володіє теоретичним і практичним навчальним матеріалом одного з питань білету, з іншого відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом по жодному питанню та не в змозі його викласти та виконати, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

Перелік теоретичних питань для підготовки до заліку

1. Предмет дисципліни «Філософія і методологія науки».
2. Поняття наукової діяльності. Головні аспекти буття науки в суспільстві.
3. Взаємозв'язки філософії науки з іншими дисциплінами.
4. Функції філософії науки.
5. Логико-епістемологічний підхід до дослідження науки.
6. Позитивістські концепції філософії науки.
7. Соціологічний і культурологічний підходи до вивчення науки.
8. Поняття і головні концепції істини у філософії та науці.
9. Головні підходи до історичного виникнення науки.
10. Культура античного поліса і становлення перших форм теоретичного знання.
11. Головні особливості організації та розвитку знання у Середні віки. Виникнення і розвиток університетів.
12. Передумови становлення дослідної науки в культурі Нового часу.
13. Розвиток наукових методів у Новий час.
14. Наука і техніка в Новий час.
15. Організаційні центри науки Нового часу.

16. Специфіка наукової діяльності в епоху Нового часу.
17. Поняття і головні характеристики «великої науки».
18. Відношення науки до інших форм пізнання світу.
19. Наукове пізнання і його специфічні риси.
20. Проблема суб'єкта наукового пізнання.
21. Специфіка об'єкта і предмета наукового дослідження.
22. Наукове знання як система, його характеристики.
23. Ідеали і норми наукового дослідження.
24. Наукова картина світу, її функції.
25. Історичні форми наукової картини світу.
26. Роль філософських ідей в обґрунтуванні наукового знання.
27. Внутрішньо-наукові й соціальні цінності та цілі.
28. Структура наукового знання, її компоненти.
29. Науковий факт, його роль у дослідженні.
30. Поняття і характеристики наукової проблеми.
31. Наукова теорія, її види.
32. Класифікація наук. Проблема міждисциплінарності в сучасній науці.
33. Специфіка точних, природничих і гуманітарних наук.
34. Поняття методу. Характерні риси методів наукового дослідження.
35. Сутність і значення методології науки.
36. Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження.
37. Загальнологічні методи пізнання, їх роль у науці.
38. Структура емпіричного знання.
39. Спостереження як науковий метод, його види і характеристики.
40. Експеримент, його особливості і значення в науковому дослідженні.
41. Процедури формування наукового факту.
42. Наукові методи теоретичного рівня дослідження.
43. Становлення методології наукового дослідження в Новий час.
44. Індуктивний метод у філософії Ф. Бекона.
45. Дедуктивна модель науки і раціоналізм Р. Декарта.
46. Індуктивістська модель наукового пізнання.
47. Конвенціоналістський підхід до методології науки.
48. Фальсифікаціоністська методологія К. Поппера.
49. Методологія науково-дослідних програм І. Лакатоса.
50. Критика методології наукового пізнання (С. Тулмін, П. Фейєрабенд).
51. Характеристика і структура наукової традиції.
52. Проблеми типології наукових революцій.
53. Соціокультурні передумови наукових революцій, їх значення.
54. Поняття і типи наукової раціональності.
55. Класичний тип наукової раціональності.
56. Специфічні риси неklasичної наукової раціональності.
57. Головні характеристики сучасної постнеklasичної науки.
58. Головні підходи до визначення соціального інституту науки.
59. Наукові співтовариства, їх головні типи.
60. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських і практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни.
3. Мобільними пристроями дозволяється користуватись тільки з дозволу викладача і тільки з метою досягнення навчальної мети.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнаватися свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік.
5. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються рооти, які містять не менше 60% оригінального тексту при перевірці на плагіат, ессе – 70%.

Рекомендовані джерела інформації

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. – К.: Преса України, 1997.
2. Кодекс Цивільного захисту. № 5403-VI від 02.10.2012, із змінами, внесеними згідно із Законами № 224-VII від 14.05.2013 та № 353-VII від 20.06.2013.

Основна література

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень. – К. 2003.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання. – К., 1997.
3. Гаврилов Е. В. Технологія наукових досліджень і технічної творчості / Е. В. Гаврилов, М. Ф. Дмитриченко, В. К. Доля та ін. – Київ : Знання України, 2007.
4. Горбатюк Т.В., Гейко С.М., Лаута О.Д. Філософія науки та інноваційного розвитку: Навч. посібник. – Київ – Ніжин, 2012.
5. Добронравова І.С. Новітня філософія науки: підручник для студ. філософських фак. університетів і аспірантів (для складання кандидатського іспиту з філософії та філософії науки) – К., 2009.
6. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки. Підручник. – К., 2008.
7. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник. – К., 2001.
8. Каріков С.А. Філософія і методологія науки. Курс лекцій. – Х.: НУЦЗУ, 2013.
9. Кашуба М. В. Петровський П. М. Методологія сучасного наукового дослідження у сфері державного управління: Навчальний посібник. – Львів: ЛІДУ НАДУ, 2006.
10. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень. - К., 2004.

11. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень. – К.: 2003.
12. Лук'янець В.С., Кравченко О.М., Озадовська Л.В. Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури. - К.: 2000.
13. Піддубна Л. Н., Заїкіна О.О. Основи наукових досліджень. – К. 2002.
14. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі. – К., 2003.
15. Ратніков В.С., Макаров З.Ю. Історія та філософія науки. Хрестоматія. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2009.
16. Рижко В.А. Концепція як форма наукового знання. - К.:1995.
17. Самардак М.М. Філософія науки. Напрями, теми, концепції: навч. посіб. - К., 2011.
18. Уёмов А.И., Терентьева Л.Н., Чайковский А.В., Тихомирова Ф.А. Философия науки: системный аспект: учебное пособие для преподавателей, аспирантов, магистров философских и нефилософских специальностей – Одесса: 2010.
19. Цехмістрова Г.С.. Основи наукових досліджень. - К. 2003.
20. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 4-е вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2004.
21. Штанько В.И. Философия и методология науки. – Харьков, 2002.

Інформаційні ресурси

Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.

Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .

Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
<http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.

Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua/>.

Міністерство надзвичайних ситуацій України <http://www.mns.gov.ua/>.

Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.

Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.

Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.

Інтернет-джерела:

prlu.kiev.ua - Національна парламентська бібліотека України

nbuv.gov.ua - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського

ukrlibworld.kiev.ua/med - Державна науково-медична бібліотека України

gntb.n-t.org - Державна науково-технічна бібліотека України

lucl.lucl.kiev.ua - Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ)

ukrbook.net - Книжкова палата України

lib.com.ua - Українська електронна бібліотека

Розробник:

Професор кафедри суспільних наук
доктор філософських наук, професор

A square image containing a handwritten signature in blue ink. The signature is stylized and appears to be 'D. USOV'.

Дмитро УСОВ